

זהר הקדוש עם ביאור הכתר והכבוד

פרשת ויגש + מעלת הצדקה והשפעת היסוד

על דרך הסוד. רבי אלעזר אומר, **כד ברא קודשא בריך הוא עלמא** - כאשר ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, **קאים ליה על סמכא חד** - העמיד אותו על עמוד אחד, דהיינו ספירת יסוד, **וצדיק שמיא** - שמו. ומבאר מדוע נקרא יסוד 'עמוד העולם', **והאי** - זה **צדיק** שהוא היסוד, **איהו קיומא דעלמא** - הוא קיומו של העולם, ולכן נקרא 'יסוד' כיון שהוא יסוד העולם וקיומו. **ודא** - זה שהיסוד הוא קיום העולם הוא, משום דאיהו דאשקי וזן לכלא - שהיסוד הוא זה שמשקה וזן לכל, נמצא כי היסוד הוא קיום העולם, ולכן נקרא 'עמוד העולם'.

ומבאר איך מתפשט שפע היסוד בכל העולם. ומביא ראיה שהיסוד הוא מקור השפע לכל העולם. **דכתיב** - שהרי כתוב (בראשית ב' י') **ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים**, 'נהר' הוא ספירת היסוד שהוא 'משקה' ומשפיע אל 'הגן' שהוא המלכות.

לאחר שביאר שהיסוד הוא קיום ועמוד העולם, משום שהוא משפיע אל המלכות, ומשם מושפע ההשפעה אל העולם הזה, שואל מפסוק 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים', אם מלכות של עולם האצילות נשפעת מן היסוד.

ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ושואל מהו שכתוב **'יפרד'**, והלוא לאחר שיסוד שהוא ה'נהר' השפיע אל המלכות שהוא ה'גן', שוב אין מקום ש'יפרד' השפע לשום מקום, שהרי אין במלכות שום פירוד ח"ו. והואיל שנאמר 'ומשם יפרד', הרי שאין היסוד משפיע מיד למלכות, אלא למקום שנקרא 'גן', 'ומשם יפרד' ההשפעה למקום אחר, שאינו מבואר בפסוק היכן. ואם כן קשה למה היסוד הוא קיום העולם.

משיב, שהמלכות משפעת לארבע חיות שבמרכבה, ומשם לעולם התחתון. **אלא ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר** - המזון והמשקה ההם של הנהר ההוא, כלומר השפע הבא מן היסוד, **נטיל גנתא פלא** - את הכל נוטל ה'גן' שהוא המלכות, שזהו כוונת הכתוב 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן'. ומה שכתוב 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים', היינו, **ולבותר** - ולאחר שקיבלה המלכות את כל שפע היסוד, **אתבדר ההוא משקיא** - מתפזר המשקה ההוא, כלומר המלכות משפיעה את השפע שקיבלה מן היסוד.

לארבע סטרין דעלמא - לארבע רוחות העולם, כלומר, לארבע חיות שבמרכבה. על פי מה שהתבאר בענין השפעת היסוד 'יכואר הפסוק 'פור נתן לאביונים'. וכמה הם המצפים לשתות ולזון משם, כלומר כל בני העולם מצפים להשפעת היסוד, כיון שחיות כל העולם באה משם, ואפילו שהשפע מגיע דרך החיות שבמרכבה. והטעם, שבלא השפעת היסוד אל המלכות, לא יקבלו התחתונים שום שפע, **כמה דאת אמר** - כמו שאמר הכתוב (תהלים קמה טו)

במאמר זה יבואר מעלת הצדקה בממון ובחכמה ובתשובה. ויבואר גם ענין השפעת היסוד לעולמות התחתונים, איך שהוא בא על ידי המלכות ואיך הוא מתפשט בעולם. ובכך יבאר גם ענין יחוד יסוד ומלכות ויחוד הקב"ה עם כנסת ישראל.

'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו' (בראשית מה א), פסוק זה יבואר בענין יחוד קודשא בריך הוא עם כנסת ישראל. **רבי חייא פתח ואמר** להקדים לבאר את הפסוק (תהלים קיב ט), **'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד'** על דרך הנגלה.

תחילה מבאר רבי חייא את הפסוק על דרך הנגלה, ואחר כך יבואר על דרך הסוד שבכך יבואר הכתוב 'ולא יכול יוסף להתאפק'.

תא חזי - בוא וראה, **קודשא בריך הוא ברא עלמא** - הקדוש ברוך הוא ברא את העולם, **ואשליט עליה לאדם** - והשליט עליו את האדם, **דיהא מלכא על פלא** - שיהא האדם מלך על כל העולם הזה. **והאי בר נש** - והאדם הזה, **מתפרשן מניה בעלמא כמה זיגין** - נפרדים ממנו בעולם הזה כמה מיני אנשים, **מנהון צדיקיא ומנהון רשיעיא** - מהם צדיקים ומהם רשעים, **מנהון טפשיין ומהם חכמיים** - מהם טיפשיים ומהם חכמיים. **וכלהו אתקיימו בעלמא** - וכל אלו צריכים להתקיים ולהיות בעולם. וכן יש אנשים עתידין **ומספנין** - עשירים ועניים.

ומבאר כי הקב"ה ברא כך את בני האדם כדי שישפיעו זה לזה. **וכלהו** - והטעם שברא הקב"ה כל אלו סוגי האנשים, הוא **בגין למזבי אליו באליו** - כדי לזכות אלו את אלו. ומפרש, **למזבי צדיקיא עם רשיעיא** - לזכות את הצדיקים על ידי שייטיבו עם הרשעים בכך שיחזירו אותם בתשובה, **למזבי חפמיין עם טפשיין** - לזכות חכמים על ידי שייטיבו עם טיפשים ללמדם חכמה, **למזבי עתידין עם מספנין** - לזכות עשירים על ידי שייטיבו עם עניים ליתן להם מממונם. וזהו פירוש הכתוב 'פזר נתן לאביונים', 'פזר' - יש כמה סוגי 'נתן לאביונים', כי יש כמה סוגי בעלי חסרונות שצריך להשפיע להם למלאות חסרונם.

ומפרש למה זוכה המשפיע כל אלו. **דהא בגין פך** - שהרי בזה שהאדם משפיע ממעלותיו למי שאין לו, **זכי בר נש לחיי עלמא** - זוכה האדם לחיי העולם הבא, **ואתקשר באילנא דחיי** - ונקשר בעץ החיים. **ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עביד** - שהרי זכות מצות הצדקה שהוא עושה, **קאים לעלמין** - עומדת לעולמים יותר משאר המצוות, **דכתיב 'וצדקתו עומדת לעד'**.

לאחר שפירש רבי חייא את הפסוק 'פור נתן לאביונים' על פי הנגלה, מביא את דברי רבי אכלעזר שמבאר את הפסוק בדרך פנימי, אשר בזה יבואר הפסוק 'ולא יכול להתאפק'. עתה יבואר הפסוק **'פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד'**

'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו' (בראשית מה א), **רבי חייא פתח ואמר 'פור נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד'** (תהלים קיב ט).

תא חזי, קודשא בריך הוא ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלכא על פלא. והאי בר נש, מתפרשן מניה בעלמא כמה זיגין. מנהון צדיקיא ומנהון רשיעיא. מנהון טפשיין ומנהון חפמיין. וכלהו אתקיימו בעלמא, עתידין ומספנין. וכלהו בגין למזבי אליו באליו, למזבי צדיקיא עם רשיעיא, למזבי חפמיין עם מספנין.

דהא בגין פך, וכי בר נש לחיי עלמא, ואתקשר באילנא דחיי. ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עביד, קאים לעלמין, דכתיב 'וצדקתו עומדת לעד'.

'פזר נתן לאביונים'. רבי אלעזר אומר, כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, קאים ליה על סמכא חד, וצדיק שמיא, והאי צדיק איהו קיומא דעלמא. ודא איהו דאשקי וזן לכלא.

דכתיב (בראשית ב' י') 'ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים'. 'ומשם יפרד', מהו 'יפרד'.

אלא ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר, נטיל גנתא פלא, ולבותר, אתבדר ההוא משקיא, לארבע סטרין דעלמא.

ובמה אינון דמצפאן לאתשקיא ולא אתזנא מתמן, כמה דאת אמר (תהלים קמה טו)

